

LA COOPERACIÓ INTERNACIONAL A COLÒMBIA: EINA DE DOMINI

Gearóid Ó Loingsigh
www.procesocampesinolavega.org

Aquest article pretén mirar la cooperació internacional a Colòmbia i el seu paper a la guerra, paper que varies ONG neguen que existeix. Tot i que és una mirada a la cooperació en sí, toca comparar la cooperació nord-americana amb l'europea, doncs les ONG solen afirmar que la d'Europa és bona i la dels EUA no tant.

Al mes de febrer la Unió Europea va llançar el seu informe sobre la cooperació europea a Colòmbia durant el 2008. L'informe ens explica certes veritats sobre la Unió Europea a Colòmbia, veritats que moltes organitzacions socials ignoren i les ONG volen amagar, per tant val la pena llegir-lo i analitzar-lo.

L'informe està ple de les suposades bondats de la UE i algunes afirmacions que posen en evidència el seu veritable interès al país. No té una, sinó dues curtes introduccions. La primera és de l'Ambaixador-Cap de la Delegació de la Comissió Europea a Colòmbia, Fernando Cardesa. Sota el grandiloqüent títol 'La Unió Europea, sòcia per la Pau i el Desenvolupament', ell ens explica la importància de les negociacions de l'acord de lliure comerç entre la UE i els països de la regió andina, la lluita contra les drogues, etc. Amb prou feines menciona la pau, i el desenvolupament és de suposar que ve del TLC amb Europa. En el llançament va afirmar que en dites negociacions no hi ha d'haver cap tema vetat, és a dir, que es negociarà l'accés de les empreses europees als recursos naturals, al sector energètic, al sector bancari, etc.

L'ambaixador de França, Jean-Michel Marlaud segueix en el mateix sentit d'explicar-nos que la UE és el segon soci comercial del país (tot i que s'equivoca en les xifres). Ens informa que "La Unió Europea i els seus Estats Membres anhelan la consecució d'una pau duradora al servei del desenvolupament" [1]. No ens explica què entén ell per desenvolupament, però és obvi, lliure comerç, inversió estrangera, etc., i sabem que a la UE li preocupa molt el desenvolupament no només a Colòmbia sinó a Iraq i Afganistan (aquí el lector pot prendre un descans per riure).

Quan un intenta lligar els temes de l'interès econòmic de la UE amb els seus programes de cooperació les ONG inevitablement criden que no és així, que un no entén les bondats de la UE i la seva abnegada brega pel benestar dels pobres de Colòmbia (rigui's novament si vol). Però aquest document sobre la cooperació dedica un capítol sencer sobre les relacions econòmiques, doncs és obvi per la UE que les dues coses van de la mà, tot i els iracunds crits de les ONG que gestionen els seus diners (amb els quals paguen les seves pensions, plans de salut, etc., quelcom que no tenen ni tindran els suposats beneficiaris al camp). Aleshores, quins són els nexes econòmics de la UE?

Doncs l'informe ens explica bé que "Entre 2006 i 2007, la Unió Europea es va convertir en el segon soci comercial de Colòmbia, superant a la Comunitat Andina (CAN) i a Veneçuela. El flux total de comerç entre el bloc i el país va assolir els 6.339 milions

d'euros, uns 8.240 milions de dòlars” [2] comparat amb els 18.000 milions de dòlars de flux de comerç entre els EUA i Colòmbia al 2007 [3]. O sigui, el seu ascens a aquest lloc és recent i ve després de molts anys d'esforços. Tot i que el volum de comerç és menor que els dels EUA el balanç amb Europa és positiu. Colòmbia va importar 2.764 milions d'euros a Europa i va exportar 3.575 milions d'euros deixant un saldo positiu de 811 milions d'euros. En el cas dels EUA va exportar al nord 8.600 milions de dòlars de béns i va importar 9.400 milions de dòlars amb un balanç negatiu de 800 milions de dòlars.

Tot i el suposat 'desenvolupament' que la UE porta anys implementant a Colòmbia, el mateix informe assenyalava que “En termes dels productes exportats a la UE durant el període 2006-2007 el carbó va ser el primer amb un 32%, seguit per la banana (16,2%), cafè (13,8%) ferro níquel (11,6%), peixos i crustacis (3,4%) i flors (3,4%)” [4]. El que és obvi és que els productes que Colòmbia exporta a la UE són productes primaris sense major 'valor agregat', frase dels economistes per dir-nos que la renda es realitza fora de Colòmbia. En el TLC amb la UE, els europeus pretenen “obtenir un tractament nacional i una obertura de mercats” [5] per les seves empreses. És que amb la mesura anti-narcòtica SPG+ (una versió europea del ATPDEA dels gringos que subjecta l'accés al mercat al recolzament a la lluita contra la droga) 7.200 productes colombians poden entrar a la UE pagant zero aranzel (o un aranzel molt reduït). Ara els europeus volen formalitzar la relació i a canvi obtenir un tractament nacional, és a dir, les empreses europees poden operar a Colòmbia com si fossin colombianes i el govern no els pot restringir la seva operació en cap sector de l'economia. Això significaria que els europeus podrien apoderar-se de tot el que hi hagi, recursos naturals, serveis, sector bancari i fins a contractes governamentals. El llistat dels temes a discutir és la mateixa llista que es discuteix a la OMC i també és la mateixa llista que van discutir amb els EUA per firmar el TLC amb el colós del nord.

1. Accés a mercats, incloent aranzels i mesures no aranzelàries (regles generals i sectors no agrícoles)
2. Accés a mercats, incloent aranzels i mesures no aranzelàries (agricultura)
3. Asimetries i tractament especial i diferenciat
4. Regles d'origen
5. Assumptes duaners i facilitació del comerç
6. Obstacles tècnics al comerç
7. Mesures sanitàries i fitosanitàries
8. Instruments de defensa comercial
9. Serveis, establiment i moviment de capitals (inversions)
10. Compres públiques
11. Propietat intel·lectual
12. Competència

13. Solució de diferències, assumptes horitzontals i institucionals

14. Comerç i desenvolupament sostenible [6]

No es veu cap diferència entre els temes de l'acord amb la UE i els temes de la OMC perquè no hi és, tal com l'informe deixa clar quan es refereix a la ronda de Doha de la OMC. "El programa de Desenvolupament de Doha es basa en: obertura de mercats (béns agrícoles, béns industrials, serveis), resposta de les expectatives de la societat civil (transparència i desenvolupament sostenible) i normativa (creació de noves normes sobre competència lleial, inversió, contractació pública, facilitació del comerç)." [7] Tampoc hi ha cap diferència amb els temes plantejats pels EUA.

Aquí he de ressaltar que el que fa la relació entre la cooperació internacional, el comerç i els tractats internacionals de lliure comerç no són jo. Qui ho fa és la mateixa Unió Europea i fins i tot el govern de Bush va publicar un document titulat Foreign Aid In The National Interest (Ajuda Externa en l'interès nacional). Dit document publicat per la USAID descriu l'ajuda estrangera com el tercer pilar de la seguretat nacional juntament amb la defensa i la diplomàcia. [8] No senten cap tipus de vergonya i no tenen cap raó per amagar els seus motius i propòsits perquè per ells és quelcom tan natural com prendre un got d'aigua (tot i que sigui aigua privatitzada). Són les ONG que menteixen davant la seva 'base social' o millor dit, desafortunats clients. Senten la necessitat de deslligar els temes, doncs és complicat arribar a un camperol i dir-li "vull que Vostè es fiqui en un laboratori de pau, o que faci tal projecte perquè els europeus volen estendre la seva influència i poder econòmic". El camperol ho pensaria molt. És més útil enganyar-lo, dient que els europeus són bondadosos. La UE, afortunadament, a vegades diu la veritat, però no amb la mateixa freqüència que els nord-americans (tampoc és que siguin uns paradigmes de virtut, però són més directes en certs temes i hi ha una major disponibilitat d'informació).

La Cooperació a Colòmbia.

Aleshores, com és la cooperació europea a Colòmbia? I, en què s'inverteix? L'informe conté dades detallades sobre el mateix amb algunes afirmacions per mostrar com de diferents són els europeus a l'hora de treballar amb els colombians.

El primer que s'ha d'assenyalar és que és en abundància. La UE inverteix en Colòmbia, la qual cosa per a alguns és una mostra del seu compromís amb el país, però per altres (entre ells aquest autor) és una clara senyal de que aquest país és estratègic per la UE. No hi ha dinar gratis, tot es paga tard o d'hora. "Els projectes de cooperació de la Unió Europea per Colòmbia en execució durant el 2007 ascendeixen a 372 milions d'euros. La Comissió Europea representa el 53,24% de l'aportació comunitària, seguida per Alemanya (20,33%), Suècia (9,29%), Països Baixos (5,87%) i Espanya (4,20%)" [9]. Aquests 372 milions són una paga i senyal sobre els béns de Colòmbia.

Quan un mira el repartiment del pressupost, sembla que contradiu la postura d'un interès egoista dels europeus a Colòmbia. Tot i que la UE diu que vol fomentar la integració regional (TLC) i el comerç (altre cop TLC) només dedica el 4% de la seva ajuda a productivitat i competitivitat, el mateix que destina a educació i salut, mentre destina una massiu 58% a desenvolupament, pau i conflicte. [10] Però desenvolupament, pau i conflicte és un eufemisme pel comerç. Per exemple, els tres Laboratoris de Pau van rebre de la Comissió Europea 92 milions d'euros com a part de l'aportació europeu al

desenvolupament, pau i conflicte. Però aquests gasten bona part dels seus diners en fomentar cultius exòtics com la palma africana, caixú i cacau. Això és part dels seus projectes de 'resolució de conflictes', però a la vegada promociona la sembra de cultius els fruits dels quals seran exportats a Europa.

Agafem el cacau com a exemple. L'acord de competitivitat del sector preveu un augment a 130.000 hectàrees de la terra sembrada amb cacau i una producció de 156.000 tones per l'any 2020. [11] La UE ha fomentat la sembra de cacau entre els camperols, particularment a Santander amb els fons del Laboratori de Pau. Funciona de la següent manera: la UE dóna els diners al govern colombià, qui els dóna en forma de préstec als camperols per sembrar cacau. Els camperols per rebre els diners firmen un acord amb una empresa del sector amb capacitat de mercadeig del producte. En el cas del cacau, només hi ha dues empreses principals, Empresa Nacional de Chocolates i la Casa Luker SA, ambdues empreses de la oligarquia colombiana i representen el 87% del mercat nacional de cacau. El camperol està obligat a vendre a l'empresa amb la qual va firmar el contracte, no pot canviar a una altra empresa (i tampoc és que tingui on escollir). L'empresa li presta una ajuda tècnica perquè el cultiu compleixi amb les condicions de l'agronogoci en termes de qualitat, control de plagues i altres aspectes fitosanitaris, o sigui, les condicions necessàries per poder posar-lo al mercat estranger. L'empresa li cobra al camperol per aquesta ajuda tècnica. És a dir, que el camperol corre amb les despeses de produir el producte en unes condicions que permetin exportar-lo a Europa.

L'empresa el compra i l'envia a Europa. Aleshores, com que el camperol corre amb les despeses de tot, l'empresa no té despeses i el compra barat. Com que no té despeses també l'exporta en gra a Europa a un preu competitiu. Arribant a Europa el cacau en gra no paga aranzel i entra barat al mercat on el compra Nestlé, Barry Callebaut, etc. i el converteixen en xocolata, la qual exporten a tot el món cobrant un preu alt. Si els colombians convertissin el cacau en xocolata haurien de pagar un aranzel per importar-lo a Europa, però si l'envien en gra no paguen res. Aleshores, què és el que passa amb el cacau? La UE mitjançant els seus fons de cooperació internacional dóna diners a uns camperols perquè produeixin cacau barat per les empreses europees que després el venen car quan el converteixen en xocolata. Un negoci rodó on el beneficiari és l'empresa europea. Però per la UE aquests fons no són de comerç i competitivitat sinó de desenvolupament, pau i conflicte!

Què fan els EUA?

És que hi ha diferència entre el que fan els europeus i el que fan els nord-americans? Doncs, no molta. La USAID també segueix el mateix model. Ells obliguen als camperols a entrar en les mal anomenades Aliances Estratègiques per promoció de determinats cultius. Sense cap mena de vergonya ells reconeixen que no estan disposats a finançar cultius que entrin en competència amb els productes nord-americans, com el blat de moro, frijol, arròs, etc., els bàsics de la dieta a Amèrica Llatina. De fet, la USAID té prohibint per llei finançar projectes amb dits cultius. Els europeus parlen de marketing, competència, posició en el mercat, etc., no tenen una llei com la nord-americana però també refusen finançar projectes que competeixin amb els seus productes, al·legant raons de viabilitat, però a fi de comptes, és el mateix, només financen el que els convé, no el que li convé als suposats beneficiaris.

Els Drets Humans, la gran diferència!

La gran diferència, diuen els apologistes de l'imperialisme europeu a Colòmbia, és que als europeus els preocupa la situació de drets humans al país i a més financen projectes de drets humans i han fet varis pronunciaments en contra del govern, etc., etc. L'argument és tan cretí que realment ni tan sols mereix una resposta, però la realitat és que el cretinisme és campant entre certs sectors de les ONG i ens obliga a donar alguna resposta.

Primer, l'argument reconeix implícitament que existeix l'imperialisme nord-americà i que aixafa els drets humans, per tant no fa falta entrar en tant de detall en els pecats de l'imperialisme estadunidenc, (tot i que amb l'elecció d'Obama no falten els cretins que ens diuen que l'imperialisme gringo ha deixat d'existir).

Obliden que van ser els països europeus els qui van conquerir el món i l'apogeu i domini dels EUA és producte del segle XX, particularment la postguerra que va deixar a Europa destrossada i del qual els EUA en van sortir relativament il·lesos. En la postguerra els països del sud es van rebel·lar contra els imperis europeus i van lliurar cruentes guerres per obtenir la seva independència, guerres que van resultar en la mort de milions de persones. Obliden que Gran Bretanya va envair Egipte en un intent d'evitar la nacionalització del Canal de Suez, i això ho van fer molt abans de que Henry Kissinger derroqués a Salvador Allende a Xile. Que els Britànics juntament amb els EUA van derrocar al 1953 al govern democràtic de Mossedeqh a Iran, abans de que els nord-americans fessin el mateix a Guatemala al 1954. En un cas l'interès especial era petroli (els Britànics) i en l'altre van ser les bananes i fruites tropicals (els EUA). En temps més recents tenim el recolzament britànic al règim racista de Sud-àfrica, el recolzament al govern de Pinochet a Xile. També hi ha el cas de les proves nuclears de França al sud del pacífic a les terres indígenes i l'assassinat per part de l'Estat Francès de dos integrants de la organització ecologista Greenpeace en un intent estúpid de silenciar-los. O podem mirar la participació europea a les guerres a Iraq, o la invasió d'Afganistan, etc. En fi, que l'imperialisme europeu existeix, els fets que ho demostren són tan abundants com els que podem citar contra els EUA.

Però la definició d'imperialisme no és una llista de barbaritats, tot i que aquestes en siguin una part integral, sinó que l'imperialisme és una relació de poder. Aquí no tenim espai per a discutir tots els aspectes, concentració de capital, mercats, etc., però és essencialment una relació econòmica on un país es troba explotat i oprimint per un altre.

Però ens diran, i els projectes de drets humans dels europeus? Sí, és cert que la UE finança tals projectes i en el seu informe s'autoproclama com a quelcom que “promou dins i fora de les seves fronteres el procés global de presa de consciència de la importància dels drets humans”. [12] Hi ha més d'un immigrant a Europa, més d'un torturat a l'Estat espanyol o a Afganistan que discreparia fortament amb aquesta afirmació. Però com de poc reals són aquestes declaracions es veu en la descripció que fa de Colòmbia com un país democràtic per excel·lència quan afirma “La UE reconeix a Colòmbia com un país de renda mitjana, que es proclama com un Estat Social de Dret, democràtic per excel·lència, amb un creixement econòmic interessant i un soci comercial amb grans potencialitats i que tot i el seu conflicte històric és políticament estable”. [13] Aquí no es veu cap crítica a Colòmbia sinó un aval no només a l'actual govern sinó a tots els genocides que han governat el país durant el segle XX. El seu compromís amb els drets humans també es veu en el seu recolzament a la llei de justícia i pau quan van afirmar en un recolzament obert a dita llei que “si la llei s'aplicava de forma efectiva i

transparent, contribuiria activament a la consecució de la pau a Colòmbia". [14] Per la UE, posar 30 mil assassins al carrer i perdonar-los desenes, sinó centenars de milers de crims, un sense número de camperols esquarterats, milions de desplaçats, etc. és com aconseguir la pau i promocionar el respecte pels drets humans!

Tornant al tema dels projectes. Un projecte, tot i que sigui bo, no ens diu res sobre les intencions dels finançadors. S'han de tenir en compte els seus interessos. La UE ha destinat el 13% de les seves inversions en cooperació al tema de drets humans. Una xifra alta, però no diu res. USAID finança a la Defensoria del Poble i altres iniciatives de drets humans. Ho fa inclús en el marc del Pla Colòmbia. Cap ONG ha avalat al Pla Colòmbia (almenys no ho fan explícitament) però moltes reben fons del Pla Colòmbia a través de la USAID. A l'actualitat 9.400 persones reben protecció del Ministeri de l'Interior per la seva condició d'amenaçades. La protecció que reben pren la forma de ràdios, telèfons mòbils, armilles anti-bales, cotxes blindats i servei d'escortes. Entre els beneficiaris d'aquestes mesures s'hi troben sindicalistes, dirigents populars, advocats, caps de varies ONG i de totes les corrents polítiques, socialdemòcrates, liberals, revolucionaris i algun que altre auto-proclamat revolucionari, persones compromeses amb causes, altres compromeses amb les seves butxaques. Cap d'elles avala el Pla Colòmbia per rebre aquesta protecció. No s'explica per què quan reben ajuda europea senten la necessitat d'avaluar als europeus i negar l'existència de l'imperialisme europeu. O, és que neguen l'existència de l'imperialisme nord-americà? Però els hi agradaria poder fer-ho i algun dia ho faran. Em temo que sí. Ja s'escolten veus que parlen així d'Obama, oblidant que Clinton, l'arquitecte del Pla Colòmbia, també era un demòcrata carismàtic, tot i que blanc.

En l'actualitat cau sobre les comunitats camperoles de Colòmbia l'amenaça de l'explotació minera per part de multinacionals com Anglogold Ashanti, Glencore, una empresa dirigida pel criminal convicte Marc Rich i empreses com BHP Billington. Cap d'aquestes empreses és nord-americana. Són europees, australianes, africanes, etc. I de fet, Canadà és una potència minera, duplicant als EUA en inversions en explotació minera a nivell mundial. Reduir la definició de l'imperialisme a un sol país, no només indica que la persona no sap què és l'imperialisme sinó que comet l'error més gran de no reconèixer els seus enemics.

Cauca, el bon laboratori.

Els defensors de l'imperialisme europeu a Colòmbia assenyalen el Cauca com un exemple de com els europeus aposten al desenvolupament de Colòmbia en pro de les comunitats. Se sol fer una distinció entre el Laboratori de Pau del Magdalena Medio i el del Cauca. Diuen que al Cauca no hi ha palma, no hi ha monocultius, etc. A diferència del Laboratori de Pau del Magdalena Medio. Aquesta diferència es redueix al paper del jesuïta Francisco de Roux i al seu protagonisme, com si allò dolent del projecte al Magdalena Medio fos una qüestió de personalitats nefastes i no una qüestió de fons.

S'ha d'aclarir quelcom davant la falta de monocultius en els projectes del Laboratori de Pau al Cauca. No es deu en el més mínim a la voluntat de la UE. Es deu exclusivament a les realitats socio-econòmiques del Cauca, com la tinença de la terra i la topografia. Les finques camperoles del Cauca amb prou feines tenen un parell d'hectàrees, quelcom que dificulta el desenvolupament d'un monocultiu [15] i la terra està molt trencada. La palma requereix terres planes i les úniques terres planes al Cauca ja estan sota el monocultiu de sucre i en mans dels grans ingenis i no dels camperols. Això és el que explica la falta de monocultius en els projectes de la UE al Cauca.

Els cultius que promocionen al Cauca són cultius com espàrrecs, ají, ceba, etc. i els cafès especials. No és fortuït. El govern colombià en el seu document Aposta Exportadora va deixar clar que els cultius prioritaris pel Cauca són fruites i hortalisses. La UE finança determinats cultius en comú acord amb l'estat colombià i per si algú ho ha oblidat Colòmbia va firmar un tractat de lliure comerç amb els EUA i negocia un TLC amb la UE. No hi ha cap diferència entre el que promociona la USAID i el Laboratori de Pau. Una mirada a la pàgina web de la USAID ho indica i inclús té una secció sobre els cafès especials, aquests projectes de que tant es parla. La indústria cafetera a nivell mundial està dominada per un grapat d'empreses europees i nord-americanes. Els cafès especials són un sector molt especial que per raons publicitàries i de mercadeig requereixen la participació del camperol, però fins i tot en aquest cas, la major part del que els economistes eufemísticament anomenen 'valor agregat' es realitza per fora de les regions productores tal com passa amb el cafè normal i corrent.

Tampoc és que els altres cultius siguin més progressistes. Es produeixen, com és el cas del cafè, per exportar (en alguns casos proveeix parcialment el mercat local). Reprodueixen el model agrícola neoliberal. Els països del sud produeixen per un mercat aliè i no per satisfer les necessitats de les comunitats o països productors. Algunes organitzacions com el Consell Regional Indígena del Cauca (Cric) i el Comitè d'Integració del Massís (Cima) han recolzat aquests projectes argumentant que beneficien a les comunitats i són les comunitats les qui decideixen el que s'ha de fer. El Cric és una organització indígena amb una llarga trajectòria de lluites socials en defensa de les comunitats indígenes. Va organitzar un referèndum de les comunitats en contra del TLC amb els EUA. No s'entén el seu silenci davant el TLC amb la UE ni el seu recolzament al neoliberalisme europeu al Cauca a través del Laboratori de Pau. És un autoengany o un engany a la seva base social.

És més, ambdues organitzacions formen part de coordinacions colombianes afiliades a Via Camperola, la organització internacional més gran de camperols. En la declaració de Nyeleni dita organització s'oposa a un model de producció que ordena produir en terres llunyanes el que es pot produir a la mateixa Europa. Tot i que per a Europa surt més econòmic, l'impacte ecològic de transportar hortalisses des d'Àfrica, Àsia o Amèrica Llatina és major que produir-les a França, per exemple.

Segons els promotors dels Laboratoris de Pau, els beneficis que corresponen a les comunitats són majors ingressos. Això és molt discutible, però encara en cas de ser cert els ingressos es gasten en comprar el "pancoger" (autoconsum) que abans cultivava a les terres on avui hi ha els anomenats exportables. Però la mentida més gran és que són les comunitats les qui decideixen sobre el seu futur. Álvaro Gómez, del Laboratori de Pau del Cauca, en la seva ponència a la III Setmana Ambiental a la Universitat del Cauca va explicar que les comunitats formen nuclis (per fora de les seves organitzacions ja existents). En aquests nuclis es discuteix el que volen sembrar i després presenten el projecte al Laboratori de Pau del Cauca, el qual aprova o no el projecte després de dialogar amb la comunitat. Mentida! Les comunitats es reuneixen i discuteixen el que volen fer però dins dels termes de la convocatòria, la qual cosa és lògica, però és un limitant. Les comunitats són restringides en les seves opcions pels termes de la convocatòria. Però qui decideix finalment si es cedeixen els diners és Acció Social, dirigida fins fa poc per l'Uribista furibund Luís Alfonso Hoyos. És el govern colombià qui decideix el que se sembla al Cauca (i Colòmbia en general) i no les comunitats i reunions boniques, discursos bonics i haver convençut a vàries comunitats no canvia aquesta realitat per res.

Avui en dia el tema dels Laboratoris de Pau està envoltat de molta controvèrsia, però no era així al 2002. Aleshores Francisco de Roux, el director del Programa de Desenvolupament i Pau del Magdalena Medio, va explicar sense la menor reparació de la realitat del que ell promocionava amb els fons del Banc Mundial i que després faria en el marc del primer Laboratori de Pau.

“El camperol ha de vincular-se als grans processos que fan que la terra del Magdalena Medio sigui interessant per les grans inversions de diners. I aquests projectes són els productes tropicals permanents [palma, cautxú, etc.]. Si el camperol no entra en això el camperol se'n anirà de la regió”. [16]

No podia ser més clar. No està promocionant l'economia camperola, com a vegades s'insinua, sinó que el que vol fer és atraure grans capitals a la regió. No s'ha de dir, però un cop desfermada la controvèrsia, De Roux no va tornar a parlar així de clar davant la realitat del que vol. Aleshores també parlava d'un altre suposat benefici per a les comunitats. El seu comentari és cínic en extrem però diu molt. Mostra fins a quin punt estan disposats a mentir o dir qualsevol bajanada per convèncer a les comunitats. Estaven acostumats a una premsa i acadèmia dòcil i per això es deixaven anar més de la llengua. Pel seu cinisme, i el seu menyspreu cap al sentit comú dels camperols val la pena citar i per evitar acusacions de manipulació de text es reproduïx amb la seva sintaxis original, sense cap modificació.

“El més perillós pel camperol és el camperol aïllat. Un camperol que està en una vereda i arriben els paramilitars i l'ataquen, se'n va i tots els camperols se'n van perquè no tenen connexions.

Si el camperol és un cultivador de cautxú o cacau i està en una cooperativa i tenen un contracte Forward amb les empreses que gestionen el producte, immediatament actuen [les empreses] si els camperols són colpejats. Si tenen crèdit en la banca privada en condicions de justícia els bancs immediatament intervenen si els camperols són colpejats, perquè els bancs hi perden si els camperols se'n van. Si tenen una cooperativa per millorar la part tècnica i si els tècnics són de Fedecacao i Fedecafé, les Umatas. Si algú toca a un camperol d'aquests el camperol no està sol, té moltes connexions. Hi ha interessos socials que el recolzen. Hi ha interessos econòmics que el recolzen”. [17]

El primer que s'ha de dir és que el text comença amb una mentida. Cap empresa de palma o cautxú firma contractes Forward no es fixa el preu de venda amb anterioritat. Jo voldria saber quin és el banc que dóna crèdits en condicions de justícia. Doncs ja al 2009 en plena crisi financera són milions de persones al voltant del món que voldrien saber això.

Però el més interessant de la cita és que De Roux explica una visió on el camperol només compta en la mesura que té algun valor econòmic pels bancs i gremis. Intenta fer-nos creure que ells intervindran davant un possible desplaçament del camperolat. Els gremis de la oligarquia colombiana, la mateixa que ha reconegut el seu paper en la formació dels grups paramilitars. Al municipi de Regidor al Sud de Bolívar, 16.000 persones van perdre 27.000 hectàrees cultivades amb palma africana, literalment de la nit al matí. [18] Cap banc hi va intervenir i la terra va passar a mans dels afiliats dels gremis que segons De Roux protegirien als camperols. Per la seva pròpia experiència els camperols saben que cap entitat d'aquestes els protegeix i poden jutjar les demés declaracions de les suposades bondats dels Laboratoris de Pau a la llum d'aquest deliri de Francisco de

Roux. Allò curiós és que Uribe acaba de nomenar a Gabriel Silva Lujan, l'ex cap de Fedecafé com a nou Ministre de Defensa. Potser ara voldrà De Roux que es cregués que el Ministeri de Defensa també protegirà al camperol.

Com xuclar els diners sense fer mal.

Hi ha els qui afirmen que del que es tracta és de xuclar els diners als europeus sense fer mal a les comunitats. Aquestes postures van des del que diu que fa el que vol amb els diners sense fer massa referència a la UE als que diuen que les comunitats mengen d'aquests diners però que no té majors repercussions, ja que les comunitats segueixen fent lo seu.

La primera postura no té ni cap ni peus, doncs tota comunitat, organització, etc., ha de rendir un informe i tot i que hi pugui haver algun marge de maniobra els financers no permeten que una organització faci el que li doni la gana amb els seus diners. Exigeixen i reben comptes de tot el que es fa.

La segona postura és més comú i tan de bo fos cert. Però hi ha varies conseqüències. La primera és que s'acostuma a les comunitats a viure dels projectes. Les desmobilitza davant el seu propi estat. Aquesta desmobilització no és completa. Comunitats que reben projectes segueixen lluitant, però és notable a Colòmbia que moltes vegades primer es pensa en com aconseguir diners d'un projecte. També passa que la UE i la USAID exigeixen certs comportaments de les comunitats. La més infame és que no hi hagi ni una sola fulla de coca a les veredes on hi ha projectes. Però hi ha altres pressions més subtils. Al Cauca les empreses mineres han utilitzat l'afiliació als programes de guardaboscors de la USAID per exigir accés a les terres dels camperols per dur a terme els seus projectes d'exploració minera. Aquesta és la realitat avui en dia.

Me'n recordo d'una invitació que vaig rebre per parlar en un fòrum sobre la privatització de l'aigua al Cauca. Els camperols que el van organitzar tenen una postura clara enfront la USAID i els Laboratoris de Pau. Veuen en ambdues entitats l'imperialisme i no volen cap tracte amb elles. Conviden al fòrum a les comunitats indígenes properes. Inicialment els indígenes van dir que sí, però després van preguntar pel transport per arribar a l'esdeveniment i pel menjar. Els camperols els van informar de que a cada vereda li tocava fer "minga" i posar entre tots el transport i el menjar. Els indígenes van suggerir demanar diners als Laboratoris de Pau perquè, segons ells, estaven acostumats a que algú posés el transport i bon menjar als esdeveniments (com de cert és això, és tema a part). Els camperols els van dir que no, sota cap circumstància es podia demanar diners a aquestes entitats. Aleshores les organitzacions indígenes es van retirar de l'esdeveniment. Tot i que he de reconèixer que va ser molt grat veure com varis indígenes van caminar fins a cinc hores per arribar a l'esdeveniment tot i la negativa de les seves organitzacions. Però és una mostra de com a vegades s'arriba al punt de només lluitar pel que la UE finança.

L'altre punt és que fins i tot quan les comunitats munten projectes propis amb els seus propis recursos, veuen el seu futur dins del model. A l'hora de produir quelcom ja no pensen en com combatre el model que els manté en la pobresa, sinó com col·locar els seus productes en el mercat extern, quan el problema es resol amb canvis en la política econòmica de l'Estat i no en canviar un producte per un altre.

El fet és que la cooperació internacional pot limitar les accions que s'emprenen i fins i tot

pot tenir molta incidència a l'hora de definir en quines lluites es participa. Hi ha ONG de drets humans que s'han negat a presentar certes demandes jurídiques o negar a dur-les a la Comissió Interamericana de Drets Humans per pressions dels seus financers.

La Guerra

Però hi ha un altre assumpte que ha de preocupar a totes les organitzacions socials. Els laboratoris de pau i la USAID formen part d'una estratègia de guerra. Abans de ser acusat d'esquerranista barat, dir que l'afirmació que ells formen part d'una estratègia de guerra no és meua, és del govern colombià i d'Acció Social, l'agència governamental encarregada de donar el vist i plau a tot projecte d'ambdues entitats i qui, com ja s'ha assenyalat, té l'última paraula.

El Centre de Coordinació d'Acció Integral, entitat que depèn de l'Acció Social és l'encarregat del que ells anomenen la Recuperació Social del Territori. L'aleshores Ministre de Defensa Juan Manuel Santos descriu l'Acció Integral en els següents termes.

“Amb la Doctrina d'Acció Integral, dins de l'objectiu de consolidació del control territorial, es combina l'ús legítim de la força amb l'acció social de l'Estat i al comunitat, de forma que els membres de la Força Pública apliquin principis i protocols per avançar una adequada coordinació amb els representants de les demés institucions de l'Estat.

La Força Pública treballarà estretament amb el Centre de Coordinació d'Acció Integral (CCAI), on aquest faci presència, i, quan això no passi, avançarà amb les autoritats locals, i les agències de l'Estat que es trobin a la zona, coordinant tasques de caràcter social que satisfacin les necessitats més urgents de la població”. [19]

El document passa a esbossar una visió integral de com vèncer a l'enemic i implantar un model de societat. Pels qui no volen reconèixer aquesta realitat toca recordar-los que la naturalesa del CCAI va ser clarament assenyalada pel govern colombià en el seu pla de desenvolupament 2006-2010. Per una vegada Uribe va voler explicar-nos la realitat, però hi ha ONG que gestionen una realitat pròpia. Tot i així, donarem un espai al president perquè ens expliqui què és el que pretén fer.

*“En aquest sentit rau, en primera instància, la creació al 2004, del Centre de Coordinació d'Acció Integral (CCAI), liderat per Acció Social i al qual pertanyen diferents entitats del Govern colombià que **complementen i recolzen la recuperació militar del territori** (la negreta és nostra) amb programes socials i econòmics”. [20]*

I per seguir amb el tema, un altre document de l'Estat també ho fa molt explícit.

*“Aquesta doctrina haurà de tenir en compte la possibilitat d'executar-se en dos escenaris diferents. Un primer escenari en el qual el Centre de Coordinació d'Acció Integral (CCAI) de la Presidència de la República no té els mitjans per arribar a la zona de forma immediata i, per tant, la Força Pública ha d'actuar per estabilitzar la zona. L'altre escenari es dona quan la Força Pública actua en recolzament directe dels esforços que el CCAI avançarà, donats els recursos de que disposa. **En qualsevol dels dos escenaris, la coordinació entre la Força Pública i el CCAI és una condició necessària** (la negreta és nostra). [21]*

Però, això què té a veure amb la UE? El CCAI està conformat per membres permanents i enllaços. Entre els membres permanents hi ha Acció Social, el soci principal de la UE a Colòmbia. També forma part del Ministeri de Defensa. Entre els enllaços hi figuren la USAID i l'empresa petrolera Oxy. Potser aquesta última deixa ben clar la naturalesa del CCAI. Tot i que els Laboratoris de Pau no són membres formals del CCAI, Acció Social els llista com a fites en la recuperació social del territori, terme utilitzat per parlar dels esforços combinats de l'exèrcit i aquesta agència.

Una part de la confusió sobre el paper de la cooperació internacional a Colòmbia pot tenir un origen en el llenguatge utilitzat. La investigadora alemanya Bettina Reis afirma que:

“Mentre que el Ministre de Defensa es refereix a una regió i població parlant del desenvolupament d'un 'pla de guerra', o que l'exèrcit entri per 'netejar zones' [22], Acció Social, ens destacat del CCAI, utilitza un llenguatge que recorda la forma d'expressar-se de les ONG de drets humans i de pau. No hi apareix la paraula 'guerra' sinó que citen 'operacions de vida per construir la pau', o es parla 'de l'exèrcit legítim i ple dels drets a la pau i la sobirania, la llibertat de consciència'”. [23]

Tot i així, tal com va fer Bettina Reis, una mirada a la documentació pública d'Acció Social, el Ministeri de Defensa, etc. mostra quina és la realitat. Les organitzacions socials que veuen amb bons ulls els Laboratoris de Pau i els projectes de la USAID han d'explicar a la seva base social per què recolzen a l'imperialisme a Colòmbia. Els documents de l'Estat són clars i no hi ha engany per la seva part. L'únic engany és de part d'algunes organitzacions socials i les ONG. No hi ha pitjor cec que el que no hi vol veure. No falten també els que temps abans eren esquerranosos. Ells saben arribar a les comunitats parlant amb un llenguatge, fins i tot revolucionari, però amb la finalitat d'entregar a les comunitats. El buròcrata sempre ha estat l'enemic dels pobles, sobretot quan els seus alts interessos depenen de complaure a governs estrangers.

El Cric té la obligació d'explicar a les seves bases com el seu recolzament al lliure comerç amb Europa quadra amb la seva oposició al TLC amb els EUA. El debat intern del Cric (i és que hi ha més d'una postura dins de dita organització) s'ha de resoldre a favor de les seves comunitats i en oposició a l'imperialisme en totes les seves manifestacions, vinguin d'on vinguin.

La cooperació internacional a Colòmbia és el que sempre ha estat aquí i a altres parts del planeta. És una arma en una guerra per implantar un model. Aquest model neoliberal tal com el capitalisme no té pàtria. Creure que Europa no és imperialista o que el seu imperialisme és més suau mostra una ignorància completa de la història i naturalesa del capitalisme i prepara a les comunitats indígenes i camperoles per la seva derrota. No es venç a un amic, només als enemics, i per aquest fi, s'ha de considerar-los enemics.

Notes

[1] CE (2009) Cooperación: La Unión Europea y Colombia 2008, Bogotá p.6

[2] Ídem. p.13

[3] USTR (2008) FTA Colombia Briefing Materials p.5 www.tradeagreements.gov

[4] CE (2009) op. cit. p.13

[5] Ídem. p.14

[6] Llistat agafat de <http://www.comunidadandina.org/index.htm>

[7] CE (2009) op. cit. p.14

[8] USAID (2002) Foreign Aid In The National Interest, USAID, Washington p. iv

[9] CE (2009) op cit . p.19

[10] Ídem. p. 20

[11] MADR et al (2002) Acuerdo regional de competitividad cadena de cacao chocolate, Bucaramanga pág 8

[12] CE (2009) op. cit. p.21

[13] Ídem. p. 19

[14] Ídem.

[15] No és impossible sembrar palma en finques d'una o dues hectàrees. A Indonèsia els camperols desenvolupen cultius de palma en finques d'aquesta mida i es vinculen a les empreses palmeres a Nuclear Estate Management Schemes, quelcom molt semblant a les Aliances Estratègiques promogudes per la UE, EUA i el govern colombià. Vegi's Jan Oosterkamp www.cordaid.org

[16] Entrevista amb Francisco de Roux, abril 2002, Bogotá.

[17] Ídem.

[18] Canal Caracol (08/01/2007) Denuncian nueva forma de desplazamiento en Bolívar www.canalcaracol.com.co

[19] Min. Defensa (2007) Política de Consolidación de la Seguridad Democrática, Min. Defensa, Bogotá. p.12

[20] DNP (2006) Plan Nacional de Desarrollo, Estado Comunitario- Desarrollo Para Todos, DNP, Bogotá p 97

[21] DNP y DJS (2007) Estrategia de fortalecimiento de la democracia y el desarrollo social 2007 -2013 versión final, DNP. Bogotá p. 88

[22] S'ha de recordar que a Colòmbia, el terme “netejar zones” té la connotació de greus violacions de drets humans i crims de lesa humanitat, ja que amb freqüència, els grups paramilitars han anomenat així el seu accionar sagnant. (Peu de pàgina de la cita original).

[23] Reis, B (2007) Cooperación para el control social y poblacional. El concepto de la cooperación civil-militar en el caso colombiano [versió preliminar] p.9 (còpia electrònica).